

Streszczenie

Głównym motywem niniejszej pracy było zaprezentowanie wieloletnich badań nad nabywaniem systemu językowego, a w szczególności podsystemu fonetyczno-fonologicznego przez dzieci z zespołem Downa z wykorzystaniem wybranych technik metody krakowskiej.

Zainteresowanie problematyką opóźnień w rozwoju mowy dzieci z trisomią 21 w ostatnich latach wzrosło. W literaturze przedmiotu można znaleźć informacje jakie mogą być przyczyny takiego stanu oraz jakie problemy językowe prezentuje ta grupa dzieci. Jednakże dynamika i charakter pojawiania się poszczególnych głosek w artykulacji dzieci z ZD rzadko jest tematem rozpraw, niewiele jest prac na ten temat. Doświadczenia kliniczne poparte badaniami pokazały głębokie problemy w nabywaniu prawidłowej (lub zbliżonej do niej) artykulacji oraz różnorodność zaburzeń artykulacyjnych badanych dzieci. W badaniach wykorzystano wybrane techniki metody krakowskiej, dzięki którym objęte stymulacją dzieci szybciej i efektywniej naśladowały poszczególne dźwięki mowy. Skuteczność Gestów Artykulacyjnych i Manualnego Torowania Głosek® w wywoływaniu dźwięków mowy u dzieci z zespołem Downa nie było jeszcze przedmiotem badań naukowych. Tym bardziej takie badania, wypełniają jednocześnie lukę w opracowaniach odnoszących się do technik wspomagających nabywanie systemu fonetyczno-fonologicznego dzieci z ZD.

Celem zbadania wpływu wybranych technik terapeutycznych na rozwój mowy dzieci z zespołem Downa, poddano obserwacjom piętnaścioro dzieci z trisomią prostą w przedziale wieku od 5. miesiąca życia do 4. roku życia. W badaniach uczestniczyły dzieci, które regularnie korzystały z terapii logopedycznej, w czasie minimum 18 miesięcy. Górna granica wynosiła 3 lata udziału w terapii. Uwzględniono w badaniach dzieci, które korzystały z tygodniowych turnusów logopedycznych, ponieważ były to dzieci z głębokimi problemami artykulacyjnymi, a podczas kilku dni, dzięki wspomnianym technikom, udawało się wywołać kilka nowych głosek. Dla zgromadzenia jak najbogatszego materiału, zapisywano i nagrywano wszelkie realizacje językowe.

Niniejsza praca ma charakter dychotomiczny – składa się z części teoretycznej oraz analitycznej. Otwiera ją wstęp, będący wprowadzeniem do podjętego problemu badawczego oraz wnioski z przeprowadzonych badań stanowiące syntezę informacji wynikających z badań.

W części teoretycznej przedstawiono informacje na temat zespołu Downa, przede wszystkim zagadnienia dotyczące przyczyn powstania ZD. Omówione zostały także zaburzenia strukturalne i funkcjonalne ośrodkowego układu nerwowego oraz wady narządów wewnętrznych i dysfunkcje zmysłów, rozwój motoryczny i fizyczny oraz poznawczy, a także opis rozwoju mowy i umiejętności komunikacyjnych dziecka z zespołem Downa oraz towarzyszących zespołowi Downa innych zaburzeń. W części tej również omówiono wpływ języka na rozwój funkcji poznawczych, co stanowi podstawę programowania terapii logopedycznej. Techniki opisane w kolejnych podrozdziałach należą do metody krakowskiej, wśród nich dokładnie scharakteryzowane zostały: programowanie języka, Gesty Artykulacyjne, Manualne Torowanie Głosek® i Symultaniczno-Sekwencyjna Nauka Czytania®.

Z kolei, w części analitycznej, został przedstawiony przedmiot badań, a także cele i hipotezy badawcze, grupa badawcza oraz narzędzia badawcze. Znajdują się tam również biografie językowe badanych dzieci. Część praktyczną kończą wnioski z przeprowadzonych eksperymentów, odniesienie się do wyznaczonych celów badawczych oraz postawionych hipotez.